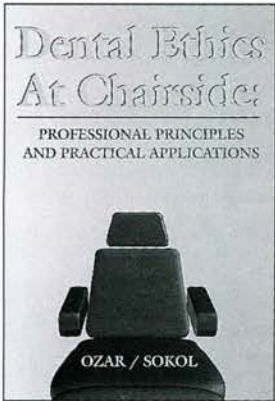

Boekbesprekingen

D.T. Ozar en D.J. Sokol. *Dental ethics at chairside. Professional principles and practical applications.* 287 bl. St. Louis/Missouri: Mosby-Year Book Inc., 1994. Prijs £ 26.00. ISBN 0 8016 7400 X.

Voor wie bekend is met de ontwikkelingen in de Noordamerikaanse tandheelkundige wereld, zal het geen verrassing zijn dat daar in een zeer kort tijdsbestek drie boeken over tandheelkunde en ethiek op de markt zijn gebracht. Al zo'n tien jaar geleden heeft men aan de andere kant van de oceaan ontdekt dat er serieus werk te doen valt in de tandheelkundige ethiek. Eerder verschenen 'Dental Ethics' van B.D. Weinstein (red.) en 'Ethical Questions in Dentistry' van J.T. Rule en R. Veatch. Nu hebben we het werk in handen van één van de voortrekkers in de Noordamerikaanse tandheelkundige ethiek: David T. Ozar. De auteur is hoogleraar filosofie, met een specialisatie in de gezondheidsethiek.

Hoe verschillend de drie boeken overigens ook zijn qua opzet, één ding hebben ze in ieder geval gemeen. Telkens is er sprake van een co-productie van een tandheelkundige beroepsbeoefenaar met een filosoof/ethicus. Dat is een formule die wel voor de hand ligt, maar beslist niet een gemakkelijke is. Van de filosoof/ethicus wordt gevergd dat hij zich vertrouwd maakt met een 'practice' en de daarbij behorende 'internal goods', die hem in de regel vrijwel geheel vreemd zijn. Hoe het ook zij, ik ben van oordeel dat Ozar en Sokol iets moois tot stand hebben gebracht. De lezer wordt een door ervaring gerijpt boek aangeboden, dat geschikt is voor de beroepsopleiding, maar ook zijn waarde zal kunnen bewijzen voor de praktiserend tandarts die serieus neemt dat hij de beoefenaar is van een 'moral practice'.

Hoe verschillend de drie boeken overigens ook zijn qua opzet, één ding hebben ze in ieder geval gemeen. Telkens is er sprake van een co-productie van een tandheelkundige beroepsbeoefenaar met een filosoof/ethicus. Dat is een formule die wel voor de hand ligt, maar beslist niet een gemakkelijke is. Van de filosoof/ethicus wordt gevergd dat hij zich vertrouwd maakt met een 'practice' en de daarbij behorende 'internal goods', die hem in de regel vrijwel geheel vreemd zijn. Hoe het ook zij, ik ben van oordeel dat Ozar en Sokol iets moois tot stand hebben gebracht. De lezer wordt een door ervaring gerijpt boek aangeboden, dat geschikt is voor de beroepsopleiding, maar ook zijn waarde zal kunnen bewijzen voor de praktiserend tandarts die serieus neemt dat hij de beoefenaar is van een 'moral practice'.

Het boek bestaat uit twee delen met in totaal vijftien hoofdstukken. Elk hoofdstuk begint met een gedetailleerde beschrijving van een casus. Met deze casus wordt in het vervolg van het hoofdstuk verder gewerkt, ook als het betoog hier en daar voor de practicus misschien iets te filosofisch wordt.

Deel I behandelt in een zestal hoofdstukken de belangrijkste algemene aspecten van 'de tandheelkundige professie en professionele ethiek'. Interessant vond ik de poging in hoofdstuk zes om een model te ontwikkelen voor 'ethical decision-making'.

Deel II handelt over een negental goed herkenbare thema's uit de beroepspraktijk, waarvan ik hier wil noemen: de samenwerking tussen tandartsen, de HIV-patiënt, tandheelkunde als 'business', en wat te doen bij slecht werk van collega's.

S. Strijbos, Maarsssen

H. Caulier. *An animal experimental study to improve the succes rate of oral implants in bone of low density. The influence of Ca-P coatings.* 177 blz. Nijmegen: Katholieke Universiteit Nijmegen, 1996. Academisch Proefschrift. ISBN 90 6186762 2.

De auteur onderzoekt in een reeks dierexperimenten met geiten de potentiële meerwaarde van een calciumfosfaat coating

op een titanium substraat ten opzichte van een ongecoat implantaat. De vraag is of dit consequenties heeft voor de botreactie, het succespercentage en de genezingstijd. De onderzoeksoepzet en de keuze van het proefdier en de implantaatlocatie spitsen zich toe op die situaties waar sprake is van een matige botkwaliteit c.q. een lage botdensiteit. Vanwege deze keuze onderscheidt dit onderzoek zich van vele andere naar de voor- en nadelen van calciumfosfaat coatings. De hoofdstukken vormen bewerkingen van reeds verschenen of aan internationale tijdschriften aangeboden artikelen.

Er werden cilindrische of schroefvormige implantaten geplaatst in het femur, de kaakhoek en de bovenkaak van, deels dezelfde, geiten ($n = 40$ geiten en 208 implantaten). Er bestonden steeds drie testimplantaten (hydroxylapatiet, hydroxylapatiet met hittebehandeling of fluorapatiet) en één ongecoat controle-implantaat (titanium).

De kaakhoek van de geit blijkt vanwege de anatomische omstandigheden als implantaatlocatie minder geschikt, vooral door de grote canalis mandibularis in die regio. Uit de resultaten van de diverse deelstudies blijkt dat plasma-sprayed calciumfosfaat coatings op implantaten tot een hoger percentage botcontact leidt in vergelijking tot ongecoate implantaten in gebieden van lage botdensiteit. Bovendien blijkt een kortere inhelingsperiode nodig voor de gecoate implantaten. Ook blijken in de deelstudie, waarin implantaten in de maxilla van geiten werden geplaatst, significant meer ongecoate implantaten verloren te gaan. Alle typen coatings lossen deels op, zonder dat hiervan op korte termijn nadelige gevolgen kunnen worden waargenomen. Het onderzoek bevestigt de hypothese dat coatings vooral tijdens de inhelingsfase nuttig zijn en daarna langzaam mogen en misschien zelfs wel zouden moeten verdwijnen.

De auteur wijst terecht op een aantal vragen die in deze studie onbeantwoord bleven. Gelukkig behoorden ze niet tot de onderzoeksvragen. De belangrijkste zijn de onduidelijke consequenties voor de lange termijn van het oplossen en het delamineren van coatings, en de eventuele positieve consequenties voor de belastbaarheid van de gecoate implantaten ten opzichte van ongecoate implantaten in bot van matige kwaliteit.

Vooral het eerste, inleidende hoofdstuk is de moeite van het lezen waard voor iedereen die zich in de grondbeginselen van de implantologie wil verdiepen of nog eens wil nalezen hoe kaakbot reageert op het inbrengen van een implantaat en zich houdt onder belasting van een vreemd lichaam. De factoren die van invloed zijn op het succes van zo'n implantaat passeren geordend de revue. Van de overige hoofdstukken doet de lezer er goed aan de voorzichtige conclusies tot zich te nemen.

M.S. Cune, Maarsssen

W.A.M. van der Kwast et al, red. *Het tandheelkundig jaar 1996.* 265 bl., geïll. Houten/Diegem: Bohn Stafleu Van Loghum, 1996. Prijs f 127,00. ISBN 90 313 1982 1.

Ook in het zeventiende 'Tandheelkundig jaar' heeft de redactie de succesvolle formule niet gewijzigd. Opnieuw krijgt de lezer een aantal bijdragen voorgeschoteld van Nederlandse en Belgische auteurs over uiteenlopende tandheelkundige onderwerpen. Begonnen wordt met een helder overzicht van de verschillende systemen van hechting aan tandweefsel. Dan volgt een degelijke beschouwing over verhardingskrimpen en krimpen

spanning van glasionomeercementen. Tevens is er een bespreking van de mogelijkheden om glasionomeercement toe te passen als sealant. De preventie van cariës bij orthodontische behandeling wordt apart belicht, toegespitst op het gebruik van chloorhexidinevernis. Zeer lezenswaardig is ook het artikel over de (matige) langetermijnresultaten na orthodontische behandeling van klasse III-afwijkingen.

De mondheelkunde komt aan bod met een overzicht van complicaties bij Le Fort I-osteotomieën en een fraai geïllustreerde bijdrage over lichen planus in de mondholte. Op parodontologisch terrein wordt de state-of-the-art van de toepassing van antibiotica geschetst, en wordt verslag gedaan van een onderzoek naar postoperatieve complicaties bij parodontale chirurgie.

Er zijn dit jaar drie bijdragen over prothetische tandheelkunde opgenomen: eerst een update over de stiftopbouw, dan een overzicht van de systemen voor de vervaardiging van gefreesde inlays en ten slotte een klinische beschouwing over de behandeling van patiënten met een tandeloze bovenkaak en een verkorte tandboog in de onderkaak. Ook is er een klinisch artikel over de lengtebepaling in de endodontologie. Zeer instructief zijn de hoofdstukken over pre-implantologische chirurgie en nazorg van implantaten.

Een protocol voor onderzoek en behandeling van cranio-mandibulaire dysfunctie wordt uitvoerig toegelicht. Dit protocol is weliswaar bedoeld voor de toepassing van de algemeenpracticus, maar toch wekt het bevreemding dat met geen woord gerept wordt van de artroscopie van het kaakgewricht. Deze artroscopie wordt in een ander hoofdstuk besproken; enige afstemming was op zijn plaats geweest.

Er wordt dit jaar weinig aandacht geschonken aan sociaaltandheelkundige onderwerpen. Twee Belgische auteurs nemen respectievelijk de instrumentenzorg in de praktijk en de aansprakelijkheid van de tandarts onder de loep. Hun benadering lijkt minder aan te sluiten bij de situatie in Nederland. Zo komt een overzicht van de voor- en nadelen van de chemiclaaf bij de sterilisatie van het instrumentarium toch wel verouderd over, en de melding dat in Nederland geen wettelijke verplichting bestaat tot het bijhouden van een patiëntendossier is ronduit onjuist.

Al met al is 'Het tandheelkundig jaar 1996' toch weer een aardig boekje, dat kan worden aanbevolen voor de algemeenpracticus.

J.den Dekker, Amsterdam

J. Vaarkamp. En route to mapping white spots. A colourful approach to a turbid matter. 142 bl., geïll. Nijmegen: Katholieke Universiteit Nijmegen, 1996. Academisch proefschrift.

Het is bekend dat de tandarts niet zonder meer kan vertrouwen op de beschikbare klinische hulpmiddelen om proximale laesies te diagnosticeren. Vooral bij kleine laesies treden problemen op. Zo zal bij gebruik van de bitewing een kleine laesie soms gemist worden, terwijl een gaaf vlak soms ten onrechte als aangetast wordt geïdentificeerd. Het gebruik van fibre-optic transillumination (FOTI) geeft een enigszins subjectieve diagnose. Zeker in deze tijd, waarin de preventie een steeds belangrijker deel van de behandeling uitmaakt, wordt de vroegtijdige ontdekking van een laesie steeds belangrijker.

In het proefschrift heeft de auteur zich ten doel gesteld bij de diagnostiek van kleine proximale glazuurlaesies gebruik te maken van licht. Indien een laesie het dentine heeft bereikt wordt dit door de auteur niet langer als klein beschouwd. Via het inzichtelijk maken van het optische proces wil de auteur komen tot de ontwikkeling van een optische methode voor

vroegtijdige proximale diagnostiek. Met deze methode, die klinisch toepasbaar moet zijn, moet ook een inschatting gemaakt kunnen worden omtrent de omvang van het defect.

Een meta-analyse van de beschikbare onderzoeken met betrekking tot bitewing en FOTI laat voor beide methoden een vergelijkbare specificiteit zien. De sensitiviteit van FOTI blijft echter achter bij die van de bitewing. Verbetering van de sensitiviteit voor FOTI is dus een vereiste. *In vitro*-onderzoek met gesimuleerde cariëslaesies maakt duidelijk dat het FOTI signaal voornamelijk bepaald wordt door het deel van de laesie dat zich in het glazuur bevindt. Gebruik van twee verschillende golflengtes bij de belichting maakt het mogelijk overgang in de brekingsindex, die ontstaat bij de weg door het glazuur, te onderdrukken. Ten slotte wordt door twee waarnemers een FOTI met verschillende golflengtes en gecombineerd met een kleurstof vergeleken met de bitewing beoordeling. De beschreven optische techniek voldeed onder laboratoriumcondities beter dan de bitewing.

Dit gedegen basisonderzoek heeft tevens een aanzet gegeven tot het kwantificeren van de laesie. Het lijkt mogelijk met de beschreven methode kleine glazuurlaesies op te sporen. In hoeverre de vertaalslag naar de praktijk van alle dag al realistisch is, kan helaas (nog) niet duidelijk gemaakt worden. Daar moet de lezer nog even geduld voor hebben.

K.L. Weerheijm, Amsterdam

I. van der Waal, W.A.M. van der Kwast, J.E. van der Wal. Pathologie van de mondholte. Klinische, röntgenologische, histopathologische en therapeutische aspecten van de meest voorkomende aandoeningen in de mond. 3e herziene druk. 471 bl., geïll. Houten/Diegem: Bohn Stafleu Van Loghum, 1996. Prijs f 117,50. ISBN 90 313 1999 6.

In deze herziene druk zijn de hoofdstukken bijgesteld ten aanzien van de huidige inzichten aangaande diagnostiek, classificatie en behandeling. Dit geldt vooral voor de dentogene cysten en tumoren en de speekselklieraandoeningen waarvoor door de Wereld Gezondheidsorganisatie een nieuwe classificatie is geïntroduceerd. De onderwerpen cariës, pulpaaandoeningen en doorbraakstoornissen zijn, in tegenstelling tot vorige drukken, nu in één hoofdstuk ondergebracht.

Het boek bestaat uit zestien hoofdstukken. Het eerste hoofdstuk behandelt de basis van iedere diagnostische procedure namelijk de anamnese, de inspectie en palpatie en de proefexcisie. Tevens wordt aangegeven welke argumenten een rol spelen bij de overweging om tot verwijzing van een patiënt over te gaan.

In de volgende vijftien hoofdstukken komen achtereenvolgens aan de orde: benigne afwijkingen van het mondslijmvlies; premaligne en maligne afwijkingen van het mondslijmvlies; parodontale aandoeningen; afwijkingen van het gebit; dentogene cysten; niet-dentogene cysten; dentogene tumoren; niet-dentogene tumoren; botafwijkingen van onder- en bovenkaak; afwijkingen van de speekselklieren; lymforeticulaire aandoeningen in en rond de mond; afwijkingen van de sinus maxillaris; ontwikkelingsstoornissen; enkele syndromen; enkele niet-dentogene ontstekingen en algemene aandoeningen en klachten in en rond de mond.

Deze opsomming geeft aan dat het hier gaat om een zeer

compleet overzicht van aandoeningen die zich in en rond de mond kunnen voordoen. Voor iedere afwijking worden de diagnostische en therapeutische aspecten overzichtelijk en bondig beschreven. Hoewel in zwart/wit uitgevoerd, zijn de afbeeldingen toch zeer informatief. Deze uitgave is geschikt als studieboek voor tandheelkundige studenten en mondhygiënist, en is tevens een goed toegankelijk naslagwerk voor de tandarts algemeen-practicus en de huisarts.

J.L.N. Roodenburg, Groningen

0. Fejerskov, J. Ekstrand, B.A. Burt, red. Fluoride in dentistry. 2e druk. 363 bl., geïll. Copenhagen: Munksgaard, 1996. Prijs DKK 480,00. ISBN 87 16 11282 2.

'Fluoride in dentistry' geeft een compleet overzicht van de huidige kennis over fluoride voor zover die van belang is voor de tandheelkunde. In totaal leverden 28 auteurs, die allen expert zijn op hun (fluoride-)vakgebied, een bijdrage. Het boek is zeer uitgebreid en gedetailleerd. De lezer moet zeker interesse hebben voor wetenschappelijke achtergrondinformatie over fluoride.

Het boek bestaat uit vier secties: sectie I (drie hoofdstukken) handelt over het voorkomen van fluoride in het milieu en over analytische methoden om fluoride te meten. De tweede sectie (zeven hoofdstukken) behandelt de farmacokinetiek en toxicologie van fluoride, en gaat over de fysiologische en pathologische effecten op bot en tandvorming. In de derde sectie (vier hoofdstukken) wordt het effect van fluoride in de plaque tijdens de- en remineralisatie besproken. De laatste sectie (vijf hoofdstukken) gaat over het gebruik van fluoride voor de preventie van tandcariës. In deze sectie wordt uiteraard de meest relevante informatie voor de tandheelkundige praktijk gegeven.

Het boek is een tweede druk. Er zijn een aantal hoofdstukken bijgekomen, waarvan sommige nieuwe onderwerpen behandelen, zoals de hoeveelheid fluoride die men binnenkrijgt vanuit allerlei bronnen en het effect van fluoride op het bot. Andere hoofdstukken zijn een verdieping van informatie die ook al in de eerste druk werd gegeven. Zo is het hoofdstuk 'Clinical effects of various fluoride methods and programs', vervangen door drie hoofdstukken over achtereenvolgens fluoridetabletten, lokale fluoride-applicaties en fluoridetandpasta. In dit laatste hoofdstuk wordt ook het effect van fluoridepeutertandpasta besproken, maar helaas komt men niet tot een conclusie over de effectiviteit ervan.

Opzienbarend zijn enkele aanbevelingen over het gebruik van fluoride in het hoofdstuk 'Rational use of fluorides in caries control'. Werd in de eerste druk van dit boek (1988) het gebruik van fluoridetabletten nog als een optie gezien, nu wordt ronduit gesteld: "...we do not recommend the use of fluoride supplements in young children because of the problems they incur". En verder: "... fluoride in toothpaste is the method of choice because it can be used by everybody irrespective of age", en "... careful supervision and use of small amounts of toothpaste (1000-1500 ppm, CvL) are called for when youngsters are learning to brush their teeth". Deze aanbevelingen ondersteunen zeker de ontwikkelingen in het Nederlandse fluoridebeleid.

Als u de eerste druk van dit boek reeds kent en de publicaties over fluoride in de Nederlandse tijdschriften volgt, zal deze tweede druk u niet veel nieuwe informatie bieden. Wilt u op de hoogte zijn van alle, achtergrondinformatie over fluoride, dan zult u veel plezier aan dit boek beleven.

C. van Loveren, Amsterdam

F.C.C. Teunissen. Schadelijke mondgewoonten. Logopedische en tandheelkundige aspecten. 95 bl., geïll. Leuven/Amersfoort: Acco, 1995. Prijs f 35,00. ISBN 90 334 3347 8.

Functionele factoren spelen een rol bij het ontstaan en in stand houden van orthodontische afwijkingen. Myofunctionele therapie heeft als doel normalisatie en optimalisatie van de orofaciale musculatuur. Dit goed leesbare en toegankelijke boek poogt duidelijkheid te scheppen in de controversie die op dit gebied bestaat tussen logopedisten en orthodontisten. Hierto is het opgesplitst in drie delen.

In het eerste deel wordt het al reeds lang aanwezige spanningsveld tussen orthodontie en logopedie geanalyseerd aan de hand van een literatuuroverzicht. Een aantal veel aangehaalde artikelen is opnieuw bestudeerd en van kritische noten voorzien. Hiermee toont de auteur aan dat in de literatuur weinig bewijs te vinden is tegen het nut van myofunctionele therapie. Vervolgens doet hij een aantal apodictische uitspraken, die de myofunctionele therapie zouden moeten rechtvaardigen. Hierbij gaat hij voorbij aan het feit dat hij zelf geen literatuur aanhaalt, die het wetenschappelijk bewijs levert dat myofunctionele therapie wel bijdraagt aan de correctie van orthodontische afwijkingen.

Het tweede deel van het boek geeft beknopt een overzicht van de normale en abnormale ontwikkeling van het orofaciale gebied. De auteur neemt hierbij het standpunt in dat de functie de vorm bepaalt. Aangeleerde gewoonten, zoals mondademhalen, tongpersen, zuiggewoonten, maar ook een afwijkende rustpositie van de tong kunnen leiden tot disharmonie, problemen en klachten. Diagnostiek en selectiviteit betreffende het in behandeling nemen van patiënten wordt benadrukt, niet alleen met betrekking tot de afwijking, maar zeker ook ten aanzien van de sterke motivatie die myofunctionele therapie vereist.

Dit laatste wordt ook in het derde deel benadrukt, waarin de therapiemethode van Garliner beschreven wordt. De detaillering waarmee dit gedaan wordt, doet enigszins onevenwichtig aan vergeleken met de rest van het boek. Het toont waarschijnlijk de waardering die de auteur voor Garliner heeft, maar het past niet bij de ogenschijnlijk objectieve opzet van het eerste en tweede deel.

Hoewel dit boek van Teunissen nauwelijks nieuwe informatie toevoegt aan de bestaande literatuur, geeft het een goed overzicht van diverse functionele aspecten van het orofaciale gebied en de myofunctionele therapie, waarmee de waarde van myofunctionele therapie overigens nog steeds niet vast staat. Het is vooral geschikt voor diegenen die een overzicht willen van bovenstaande functionele aspecten.

C. Waszink, Wijchen

J.A.M.M. Prinsen. Tandheelkundige administratie. 170 bl., geïll. Houten/Diegem: Bohn Stafleu Van Loghum, 1996. Prijs f 75,00. ISBN 90 313 2006 4.

Dit boek is geschreven als leidraad bij de lessen aan leerling-tandartsassistenten. Het is echter ook voor de meer ervaren assistente nuttig als handleiding bij het oplossen van problemen op het gebied van de tandheelkundige administratie. Hoofdstuk 1 omvat de patiëntenadministratie en hoofdstuk 2 de daaruit voortvloeiende financiële administratie (het UPT en de TJZ-regeling). In de hoofdstukken 3 en 4 wordt getoond hoe dit alles tot uiting komt in de particuliere en de ziekenfondsadministratie. Hoofdstuk 5 beschrijft de communicatie met het tandtechnisch laboratorium en in hoofdstuk 6 wordt kort samengevat hoe de boekhouding van de tandartspraktijk

behoort te zijn opgezet (inclusief een paragraaf over de milieuboekehouding). Hoofdstuk 7 bevat voorbeelden van examenopgaven.

Een van de meest aantrekkelijke onderdelen van het boek wordt gevormd door de vele oefeningen met gegevens van patiënten. De oefeningen beginnen heel eenvoudig, maar hun moeilijkheidsgraad neemt systematisch toe. Daardoor zal ook de assistent die door de tandarts zelf wordt opgeleid, al snel bemerken waar eventuele lacunes in de kennis aanwezig zijn. Door dan enkele bladzijden terug te bladeren, kan de ontbrekende kennis gemakkelijk worden aangevuld.

Het boek kan worden aanbevolen aan allen die niet geheel tevreden zijn over de gang van zaken bij de tandheelkundige administratie. De systematiek van het boek sluit volledig aan bij het *Vademecum Tandheelkunde* dat momenteel geldig is. Weliswaar wordt uitgegaan van een handmatig gevoerde administratie, maar dit kan worden beschouwd als een goede opstap naar een geautomatiseerde administratie.

A.S.H. Duinkerke, Elst

M.G. Humpreys-Beher, red. *Advances in dental research. Conference on oral and ocular manifestations of autoimmune diseases. International/American association for dental research, 1996; 10(1): 1-87. Prijs \$ 30.00.*

Het betreft hier een verslag van een in 1995 in de Verenigde Staten gehouden wetenschappelijk bijeenkomst over mond- en oogafwijkingen bij auto-immuunziekten. Vanzelfsprekend wordt veel aandacht besteed aan het syndroom van Sjögren. Daarnaast zijn diverse bijdragen gewijd aan pemphigus vulgaris, lupus erythematoses en ook aan opportunistische infecties bij immuungecompromitteerde patiënten.

De bijdragen zijn bijzonder overzichtelijk geschreven en waar nodig van enkele illustraties voorzien. Iedere bijdrage is afgesloten met een uitgebreide lijst van de meest relevante literatuuropgaven.

Het congresverslag is vooral interessant voor de collegae met interesse op het gebied van 'oral medicine'.

I. van der Waal, Amsterdam

O. Heffez, M. Mafee, H.M. Rosenberg. *Imaging Atlas of the Temporomandibular Joint*. 400 bl., geïll. Malvern: Williams & Wilkins, 1995. Prijs £ 67.00. ISBN 0 683 03983 0.

Bij het indiceren van beeldvormende technieken in geval van een vermeende temporomandibulaire dysfunctie (TMD) wordt een beroep gedaan op inzicht in de pathologische processen die zich in de betrokken regio kunnen afspelen. Een atlas waarin de meest voorkomende afwijkingen zijn weergegeven, is dan een goed hulpmiddel om de verkregen beelden aan te toetsen. De hier besproken 'Imaging Atlas' voldoet voor

dit doel uitstekend, voor zowel de geïnteresseerde clinicus als de meer ingevoerde radioloog. In de hoofdstukken komen achtereenvolgens aan de orde de routinematig gebruikte beeldvormende technieken, anatomie en pathologie van het temporomandibulair gewricht, het normale temporomandibulair gewricht en de anatomische variaties, internal derangements, artritiden, ankylose, hypomobilititeit, synoviale chondromatose, nieuwvormingen, groei stoornissen, fracturen en differentieële diagnostiek.

Elk hoofdstuk wordt ingeleid met een verhandeling over de te bespreken afwijkingen. Vervolgens worden de afwijkingen met afbeeldingen verduidelijkt. Het sterke punt in deze opzet is de uitgebreide bespreking in de bijschriften van de afbeeldingen, waardoor een goed leereffect mogelijk is. De zeer verzorgde lay-out en de uitstekende kwaliteit van het gebruikte materiaal, waarin door middel van allerlei markeringen de in het bijschrift beschreven bijzonderheden worden aangeduid, dragen hier sterk aan bij. Ook de opnames van patiënten die over langere periodes werden gevolgd, geven de lezer een goed beeld van de gepresenteerde afwijkingen.

M.H. Steenks, Groenekan

Recensie-exemplaren

Het merendeel van de hier aangekondigde uitgaven zal nog nader in één van de volgende afleveringen worden besproken:

1. G. Koch, T. Bergendal, S. Kvint, U. Johansson, red. *Consensus conference on oral implants in young patients*. 162 bl., geïll. Stockholm: Förlagshuset Gothia, 1996. Prijs SEK 250,00. ISBN 91 7205 044 6.
2. L.J.H. Hofman, R.M. Schattenberg, K.C.M. Gerrits, red. *Nederlandstalige tandheelkundige literatuur 1995*. 180 bl. Nijmegen: Katholieke Universiteit Bibliotheek Nijmegen, 1996. Prijs f 35,00. ISSN 90 71865 05 3.
3. J.W. Booij, red. *Studieweek 1995*. 366 bl., geïll. Gorinchem: Nederlandse Vereniging voor Orthodontische Studie, 1996. ISBN 90 8006 472 6.
4. P. Holm-Pedersen, H. Løe, red. *Textbook of geriatric dentistry*. 2e herziene druk. 548 bl., geïll. Kopenhagen: Munksgaard, 1996. Prijs DKK 700.00. ISBN 87 16 10533 8.
5. J.J.G.M. Pilon. *Orthodontic forces and tooth movement. An experimental study in beagle dogs*. 144 bl, geïll. Nijmegen: Katholieke Universiteit Nijmegen, 1996. Academisch proefschrift. ISBN 90 9009878 X.
6. G. Watzek. *Endosseous implants: scientific and clinical aspects*. 407 bl., geïll. Londen: Quintessence Publishing Co. Ltd., 1996. Prijs £ 162.00. ISBN 0 86715 302 4.
7. J.M. Nauta. *Photodynamic therapy and photo-detection of dysplastic lesions and squamous cell carcinomas of the oral mucosa*. 169 bl., geïll. Groningen: Rijksuniversiteit Groningen, 1996. Academisch proefschrift.
8. P. Pallav. *Occlusal waer in dentistry. Fundamental mechanismus, clinical implications and laboratory assessment*. 140 bl, geïll. Amsterdam: Universiteit van Amsterdam, 1996. Academisch proefschrift.
9. H.B. Haveman, P. Uniken Venema, red. *Migranten en gezondheidszorg. Reeks gezondheidsbeleid, deel 10*. 196 bl. Houten/Diegem: Bohn Stafleu Van Loghum, 1996. ISBN 90 313 1853 1.
10. G. Seifert, red. *Oral pathology. Actual diagnostics and prognostic aspects. Current topics in pathology, part 10*. 244 bl., geïll. Prijs f 307,40. ISBN 3 540 60987 3.